

Tisztelt Gyászoló Család!

Tisztelt Elnök Úr!

Tisztelt Gyászoló Közösség!

„Gyulai Líviusz ... munkásságában egyként fontosak az önálló grafikai lapok, az illusztrációk és a sokszorosított grafikai műfajok, de nagy figyelemmel foglalkozik animációs filmek tervezésével és rendezésével is. Gyulai részese és kimagasló személyisége annak a grafikus nemzedéknek, mely – a Kondor Béla fellépése és működése nyomán erőteljesen meghatározott korszakban – a magyar grafika aranykorát teremtette meg. 1973-ban Munkácsy-díjjal ismerték el munkásságát, 1989-ben érdemes művész címet kapott. Egyedülálló mesterségbeli tudás, különlegesen finom szatirikus szemlélet jellemzi műveit.”

Ezekkel a mondatokkal terjesztette fel a Kossuth-díjra Makovecz Imre 1997. november 27-i dátummal Líviuszt, aki ekkor már több mint három esztendeje az egyesületi Magyar Művészeti Akadémia tagja volt, s aki ugyanennek az évnek decemberében volt 60 éves.

Születésnapjára Kecskeméti utcán köszöntésekor Antall István ezt mondta az ünnepeltről: „Tájékozottsága tehát teljesen elfogulatlan, ízlése pedig halálbiztos. Mondhatnánk talán, hogy ettől az életműtől távolt esett a kísérletezőkedv. De mi a fenének kísérletezzen az az alkimista, aki az első cseppben meglelte az aranycsinálás módját. Még a receptet sem kellett leírnia. Formai játékok soha nem érdekelték, kompozíciós iskolázást nem szerkesztett, akadályokat nem állított, képzelt célokat nem tűzött maga elé. A feladatai vitték, s az a sajátos természetesség, amellyel az erdővidéki székeltség bármelyike a Nobel-díjig *sírhelhetne*. De Lulu a képein is tojik minden bizottságra. A hatvanas években divatos csinált játékosság, tanult csavarosság, csipás kikacsintás meg sem érintette.”

**Líviusz sokáig volt velünk, sokáig lehattünk vele.** Művészete nem üstökösi átszáguldás, hanem estéről estére visszatérő, útmutató és gyönyörködtető ragyogás.

Solymár István már 1972-ben ezt írta róla: „A fametszetet, a linóleummetszetet is olyan finomságig fejleszti, hogy rézkarcnak véli a szemlélő. Fantáziája éppoly szárnyaló, mint mesterségbeli tehetsége.”

S a fent említett díjak – és nemzetközi elismerések – után jött a többi: a Kossuth-díj, a Prima-díj, a Mozgókép Mestere, tisztikereszt, a Nemzet Művésze.

**Líviusz sokáig volt velünk, sokáig lehattunk vele.** Embersége nem érzelmes fellángolás, hanem figyelmes szeretet: félrebiccentett fej, összehúzott szemek, s ha megérdemeltük, akkor őszinte és huncutságba hajló mosoly.

Nem változott díjaktól, címeiktől.

De vissza az Akadémikushoz.

1998 elejétől a makoveczi egyesület felügyelő bizottságának tagja, rendszeresen láthattuk-hallhattuk megnyilatkozásait, felelős polgárként, értelmiségiként, magyarként.

2011-ben köztestületünk alapítója, 2017-től haláláig a Nemzet Művésze Díjbizottság tagjaként segítette a közös munkát.

Líviuszt ifjúként megismerhettem, szeretett fiatalok közé járni, aztán jó tíz évig nem találkoztunk.

Gyulai Líviusz, Jankovics Marcell, Orosz István közös tárlata 2013-ban, a Római Magyar Akadémián volt az első nyugat-európai kiállítása a köztestületi MMA-nak.

2015-ben Moldáviában, Kisinyovban én nyitottam meg hármójuk kiállítását, óriási sikerük volt, ahogyan 2016-ban Temesvárott, a Bánsági Magyar Napokon is.

2014-ben együtt voltunk a Hiroshimai Nemzetközi Animációs Filmfesztiválon, esténként a szálloda halljában beszélgettünk. Az egyik alkalommal a régi világ groteszk politikai-társadalmi berendezkedését elemeztük: előkerült Ilf és Petrov Tizenkét széke, s az Aranyborjú.

Kapcsolódóan elmeséltem: amikor kamaszként – a metrón, edzésről hazautazva – olvastam a szerzőktől az Elsőprő egyéniség című novellaválogatást, nevetőgörcsöt kaptam. Mire Líviusz: velem is ez történt, de otthon, miközben illusztráltam a kötetet...

Ezen a hiroshimai fesztiválon hazánk volt a díszvendég. Líviusz a delegáció doyen-je.

A díszvacsora előtt: találkozó a szálló aljában. Emmy feldúlva lép ki a liftből. Lulu mögötte lépdel és mosolyog. Emmy: mondtam neki, hogy vegyen fel egy rendes inget, ne a pólót a zakóhoz. Mire Líviusz: már öregfiú vagyok, hordtam annyiszor fojtogató ingeket, nekem már nem kell, tudjátok. S te sem az ingért szeretsz Emmykém, a vendéglátóink se azért szeressenek.

Egy év múlva is együtt utaztunk Kínába: nevetés, bölcsesség sok-sok ezer kilométeren keresztül.

Kórházba kerülésük után, március 8-án beszéltem Líviusszal telefonon. A beszélgetésünk végén kérdezte, hogy vannak a kislányok és a feleségem, mondtam jól, Visegrádon, otthon tanulgatnak. Az jó – mondta, jó levegőn vagytok. Abban maradtunk, hamarosan beszélünk. De az már elmaradt.

A hatvanéves születésnapja után a 80.-on is a Vigadóban volt kiállítása. Ekkor – 2017-ben – mindannyiunk nevében Orosz István köszöntötte. Zsúfolásig tele volt a terem. Ma, az a nyavalya, ami elvette tőlünk, sokakat attól is megfoszt, hogy itt és most elbúcsúzzon szeretett halottunktól.

**Akadémiánk nevében búcsúzom Gyulai Líviusz akadémikus úrtól.**

**Az akadémikus csupa nagybetűvel MŰVÉSZ és csupa nagybetűvel EMBER. Gyulai Líviusz csupa nagybetűvel: AKADÉMIKUS.**

Makovecz Imre mondataival kezdtem, s most zárom búcsúmat, ugyancsak 1997-ből, Gyulai Líviusz gázgyári kiállítását megnyitó néhai elnökünket idézve:

„Az érdekel, hogy át lehet-e lépni az érzékszervekkel látott, tapintott, hallott, érzett világról alkotott, megélt látszatvalóság hatását, s ha igen, hogyan.

Gyulai Líviusz munkáiból is ez érdekelt. Ez benne a kaland. Hogy úgy mondjam, semmi más. A stílus körülhatárolása csak Líviusz helyzetének megértéséhez kellene, helyzete a mai képzőművészetben viszont csak Líviusz legendája szempontjából érdekelt.

Annyit mindenképpen látok – és erősen kötött vagyok –, hogy benne van abban a legendában, melyet csak éjfél után lehet keresni Budapesten, az elhagyott utcákon, ahol még háborús belövéseket, 56-os sorozatokat látni a falakon, ahol Kondor, Pilinszky járt Csernushoz menet, ahol Nagy László botikált, házak, melyeknek kitárt ablakaiból Latinovits hangja szól ki, s ahol Csontos utódjaként Szabó Sípós Tamás hangja dúlt...

Ebben az éjféli Hídavatásban él éltető erőként Líviusz szelíd jóakarata, mély gyermeki bölcsessége. Valahogy úgy: nézi a küzdőt, marakodót, elbukót, málázó embereket, szemét összhúzza, megérti csöndes magasából a többieket, s rekedten ezt suttogja: szegény, szegény kis krumplik vagyunk gyerekek.

Szegény Robinson Crusoe-k, szegény szerelmesek, szegény kis kiűzöttek a Paradicsomból. A többi, a többi néma csönd. Néma csönd és titokzatosság.”

Isten adjon örök nyugalmat Neki!

(Elhangzott Budapesten, a Fiumei Úti Nemzeti Sírkert ravatalozójában, 2021. április 1-jén.

Kucsera Tamás Gergely)